

**KAZUO ISHIGURO**  
AZ ELTEMETETT ÓRIÁS



## ELSŐ FEJEZET

Akkoriban még sehhol nem lehetett látni afféle tájakat, mint manapság: sem kanyargós, tiszta ösvényeket, sem békés zöld mezőket, amelyek a későbbi időkben az angol vidék oly emblematisz nevezetésegei lettek. Korábban végeleáthatatlan ugar terült el a helyükön, megműveletlen földek mindenfelé, míg csak a szem ellátott. A gazból csupán itt-ott eredt néhány alig kitaposott keskeny csapás: nekifutottak a csupa kő dombhátnak vagy a sivár, ingoványos pusztának, de csak azért, hogy valahol elakadjanak benne. A rómaiak építette utak már tönkrementek, vagy eltüntette őket a köveket benövő, szabadon burjánzó vad növényzet. Jegeces köd terjengett a folyók és láposok fölött, gomolygó tejfüggöny, az emberevő óriások legnagyobb öröme, akik rejteket találtak benne. Ezek a torz alakok, az ogrék voltak itt az őslakosok. Az embereket csak valami végső kétségbeesés űzhette idáig, hogy épp egy ilyen nyomasztó vidéken telepedjenek meg, ahol az emberevők bármikor kibukkanhattak a ködfátyolból. A falvak népe joggal

rettegte, ha a mocsár felől érdes, nehéz zihálás hallatszott: ez a vészjósló hang jelezte, hogy ogre közeledik.

Ám ezek a szörnyek mégsem váltottak ki különösebb döbbenetet az akkori emberekből: megszokták már, hisz mindennapos volt a veszély, ráadásul az ogrék jelenléte csak egy volt a sok félnivaló közül. Ugyanígy aggódhattak az élelem miatt is, hogy találnak-e majd bármi ehetőt a fagyott földeken, hogy elegendő tűzifa gyűlt-e fel télire, hogy mivel gyógyítsák a kórt, ami egy nap alatt képes megölni egy egész falkányi disznót, vagy miképp fékezhetnék meg a járványt, amitől zöld kiütések lepik el a gyerekek arcát.

Végtére is az ogrék, ha nem bosszantotta fel őket az ember, nem is voltak olyan rettenetesek. El kellett fogadni, hogy időről időre betör a faluba egy óriás termetű, emberevő szörny dühtől tajtékozva – tán mert a törzsbeli hierarchián kitört vitában összeveszett a társaival –, és ilyenkor az emberek hiába kiáltoznak, hiába hadonásznak a fegyvereikkel, az őrzőgő bestia bárkit megsebesít, akár meg is öli, aki nem takarodik el elég gyorsan az útjából. Ahogy azt is tudomásul kellett venni, mert ugyanilyen gyakran megesett, hogy a faluban felbukkanó ogre elkap egy gyereket, és elüget vele a ködben. Az akkori embernek muszáj volt némi bölcs szépszissel kezelnie ezeket a borzalmakat.

Épp egy efféle lápos vidéken, a hatalmas kiterjedésű mocsár szélén, néhány összevissza kőhányásnyi magasabb domb árnyékában élt egy idős pár: Axl és

Beatrice. Lehet, hogy nem ez volt a pontos vagy a teljes nevük, de ebben a történetben a könnyebb-ség kedvéért ekként fogjuk emlegetni őket. Fogalmazhatnák úgy is, hogy a világtól elzárkózva éltek, de azokban az időkben csak igazán kevesekre lehetett azt mondani, hogy elzárkóztak, abban az értelemben, ahogy a mai ember használja a szót. Hogy melegben és védelemben éljenek, a falusiak lakótér gyanánt rejtkehelyeket építettek, többnyire mélyen a hegyek gyomrába vájva. Itt élték az életüket a közösségek, épületek helyett kamrányi vagy teremnyi helyiségekben, melyeket utcák gyanánt föld alatti alagutak és fedett tetejű árkok fűztek össze egy településsé.

Nos, ez a mi idős házaspárunk is pont egy ilyen barlangfaluban élt, az egyik hegynyi kőhalom alatt szerteágazó nyúlüregben – mert az „építmény” túl nagy szó volna az ilyen helyre. Nagyjából hatvan falubelijükkel osztották meg a barlangot, amiből a napvilágra kilépve vagy húszpercnyi séta után a hegy másik oldalán épp el lehetett érni a következő ugyanilyen üregrendszer bejáratát. Mondhatom, a mai ember nem sok különbséget látott volna köztük: a mi szemünkben ez is ugyanolyannak tűnt volna, mint amaz. De a barlangfalvak lakói nem így látták: számukra minden ilyen rejtéknek megvoltak a maga eltérő kis jellegzetességei, erényei és hibái, amelyekre az üregi telep lakosai úgy tekinthettek, mint a maguké-ra: büszkén, vagy épp kissé séggyenkezve.

A legkevésbé sem szeretném azt a benyomást kelteni, mintha az akkori Britannia mindössze ennyiből állt volna. A világért sem állítanám, hogy amikor a Föld más tájain csodálatos civilizációk virágoztak, a mi országunk még mindig nem volt túl a vaskoron sem. Ha az ember tetszése szerint bebarangolhatta volna a vidéket, nyilván talál pompás kastélyokat, ahol muzsika szól, finom ételeket hordanak fel az asztalokra, és kiválóan űzik a különféle sportokat; vagy kolostorokat, ahol szerzetesek élnek, szent tanulmányaikba és imáikba merülve. De tagadhatatlan, hogy akár a legerősebb paripát megülve is, még a legszebb időben is, napokig kellett lovagolni, míg végre felde-rengett egy vár vagy egy rendház a sűrű zöldben. Képzeltbeli utazónk tehát leginkább ilyen üreglakó közösségekkel találkozott volna, mint ez a feljebb le-írt hely. És egyáltalán nem részesült volna valami túl szívélyes fogadtatásban, hacsak nem akad nála fölös-leges eledel vagy ruhanemű, amit a lakóknak ajándé-kozhat – de a legmeggyőzőbb az lett volna, ha már messziről látszik fenyegető fegyverzete. Igazán sajná-lom, hogy ilyen képet kell festenem hazánkról, de mit tegeyek, ha akkoriban ilyen volt.

Hanem térjünk vissza hőseinkhez! Axl és Beatrice, mint mondtam, idősek voltak, egy tiszteletre méltó házaspár, akik a barlangfalu legszélén laktak, szinte a mocsár tőszomszédságában. A kamrájukat, amely az üregrendszer külső peremén helyezkedett el, már szinte semmi nem védte az elemektől. A Nagyterem-

től is távol esett, ahol esténként a közösség tagjai ösz-ze gyűültek a jó meleg központi tűz köré. Az is lehet, hogy korábban közelebb laktak a tűzhöz – valaha rég, amikor még talán együtt éltek a gyermekeikkel. De ez a feltevés csak kósza elképzelés volt, ami Axl fejében ötlött fel egy végtelen üres órán, amikor a hajnalt várva hevert az ágyon, míg mellette a fele-sége mély álomba merülve szuszogott. Akkor, ott, a sötétben egyszerre valami megnevezhetetlen veszte-ségérzés markolta meg Axl szívét, olyan gyötrem-mel, hogy képtelen volt tőle visszaaludni.

Talán ezért szánta rá magát ezen a különös hajna-lon, hogy az ágyat odahagyva az elalvás reményével együtt, felkeljen, és csöndesen kisurranjon az üreg-ből. Odakint leült a barlang szája melletti öreg pad elvetemedett deszkájára, hogy megvárja a felkelő nap első sugarait. A levegő metszően hideg volt, még Beatrice köpenyébe burkolózva is, amit kifelé jövet kapott magára. De Axl a gondolataiba mélyedve csak most vette észre, mennyire fázik. Már egyetlen csillag sem látszott odafenn: mind eltűntek, hogy átadják az égboltot a horizonton felbukkanó és szerteszóródó ragyogásnak, amit hamarosan köszöntöttek a hajnal ködéből feltrillázó első madarak is.

Axl lassan felemelkedett ültéből. Már bánta, hogy ilyen sokáig kint maradt. Jó karban lévő férfi volt, az egészsége is rendben, de a legutóbbi náthalázat na-gyon nehezen heverte ki, és nem akart újra visszaesni – máris érezte, hogy a nyirkos hideg átjárta végtag-

jait. De ahogy megfordult, hogy visszabújjon a bejáraton, nagy elégedettség töltötte el: ezen a hajnalon sok mindenre sikerült visszaemlékeznie abból, ami egy ideje itt keringett a fejében, csak még nem tudta elcsípni. Mi több, most annak is tudatában volt, hogy valami nagy jelentőségű döntés előtt áll – olyan döntés előtt, amit máris túl sokáig halogatott. Különös izgalom lett úrrá rajta, és ezt az érzést mielőbb meg akarta osztani a feleségével.

Odabent a járatokban még egészen sötét volt, ami Axlt arra készítette, hogy mielőbb visszabújjon a saját zugukba. Az üreghálórendszerben a legtöbb kamrának nem volt ajtaja: lakói kőbe vájt íven át léphettek a család privát helyiségébe. De az elrendezés nyitott jellege az üreghálóknak inkább áldás volt, mintsem átok: a rejtett zugokban egyáltalán nem kellett feladniuk magánéletük intimitását, viszont a nyitott cellákat átjárta a meleg, ami így akadálytalanul áramlott a folyosókon a kamrákba a nagy központi tűz és a más pontokon engedélyezett kisebb tűzrakások felől.

Axl és Beatrice szobája azonban, mivel túl messze esett a menedékben gyújtott összes tűztől, a szokásoktól eltérően el volt zárva a folyosótól, valami olyasmivel, amit épp ajtónak is nevezhetünk: egy nagy fakelet, amire keresztül-kasul faágak voltak szögezve, közéjük beszöve indák és szúrós bogáncslevelek. Igaz, hogy ki-be járva a tákolmányt minden alkalommal meg kellett emelni és arrébb rakva a folyosó falának támasztani, de azért kizárta a huzatot. Axl boldogan

meglett volna nélküle – Beatrice-nak azonban ez az „ajtó” lett a fő büszkesége. Hazatérve gyakran találta a feleségét szorgos foglalatosságban az ajtó javítgatásával: kihúzogatta az elszáradt indákat és virágszárakat a faágak közül, és helyükre frisseket fűzött, amiket a nap folyamán gyűjtött össze a mezőn.

Ezen a különös reggelen Axl csak annyira mozdította el az ajtót, hogy a résen épp beférjen, vigyázva, hogy ne üssön nagy zajt. Odabent már nem volt kóromsötét: a kőfal hasadékain át a kamrába beszöktek a napfelkelte fényei. Halványan derengve látta maga előtt saját kinyújtott kezét és a gyeptől rakott ágyon Beatrice alakját, aki még mindig mélyen aludt a vastag szőtesek alatt.

Kísértést érzett, hogy felköltse a feleségét. De sejtette – sőt szíve mélyén egészen biztosan érezte –, hogy ha Beatrice ébren volna, és beszélne őhöz, akkor az utolsó korlát is leomlana Axl és az elhatározása között. Volt azonban még egy kis idő, míg az üreg népe mozgolódnia kezd, és kezdetét veszi az aznapi munka, így Axl, szorosan maga köré csavarva a felesége köpenyét, letelepedett a szoba sarkában álló alacsony székre, és várt.

Csodálkozott, milyen vastag a reggeli köd. Kilesett az ajtó résein, hátha elkapja az oszló sötétben, ahogy a köd teje a folyosóról beszívárog a szobájukba a növénysszövet hagyta lyukakon. Majd a lényegtelen dolgokról visszatértek a gondolatai ahhoz, ami egész éjjel foglalkoztatta. Vajon mindig így éltek ők?

Csak ketten, a közösség perifériáján? Vagy valaha egész másképp volt?

Ezen a reggelen, ahogy odakint ücsörgött, valami-féle emléktöredékek tértek vissza hozzá: egy röpke perc, ahogy lassan lépdél a hosszú főfolyosón a Nagyterem felé, karjaiban – az egyik? – gyermekével, kissé meghajló tartással, de nem mint most, a kora miatt, hanem csupán azért, hogy a borongó félsötétben be ne üsse a fejét a plafont tartó keresztgerendákba. A gyermek mintha beszélt volna hozzá – épp valami mulatságosat mondhatott, mert mindketten nevettek. De most is itt akadt el, akárcsak korábban odakint a padon: nem tudta igazán elkapni a képet, hogy a részleteket is a helyükre tegye, és minél jobban koncentrált, annál gyorsabban halványodtak a felmerült töredékek. Lehet, hogy ez az egész nem is több, csak egy vén bolond képzelgése. Lehet, hogy az Isten soha nem is adott nekik gyermekeket.

Csodálkozhatunk, vajon miért nem fordult Axl a falujabeliekhez, akik biztosan tudtak volna segíteni neki a múlt felidezésében – de ez korántsem olyan egyszerű, mint feltételeznénk. Mert ez a közösség nagyon ritkán hozta szóba a múltat. De nem azért, mert furamód tabu lett volna – inkább arról van szó, hogy a múltjuk ködbe veszett, legalább olyan sűrű ködbe, mint ami odakint gomolygott a mocsarak felett. Ebben a közösségben az embereknek egyszerűen nem jutott eszükbe a múlt – nem gondoltak rá, még az alig eltűnt közelmúltra sem.

Csak hogy egy példát említsek, és épp azt, ami egy ideje Axlt már nagyon zavarta: egészen biztos volt benne, hogy élt itt velük, nem is olyan régen, egy asszony – egy hosszú vörös hajú asszony. Nagyon fontos személyiség volt, kulcsszerepet töltött be a közösség életében: olyan jól értett a gyógyításhoz, hogy ha a faluban valaki balesetet szenvedett vagy megbetegedett, azonnal érte küldtek.

És most ez az asszony nincs sehol, és senkin nem látszik, hogy megdőbbenne, és azt kérdezné, vajon mi történt vele: hogy bárki hiányolná ezt a fontos asszonyt vagy bánná az eltűnését. Amikor Axl egy reggel munka közben szóba hozta ezt három földijének, akikkel a fagyott ugart próbálták feltörni, a válaszokból kitűnt, hogy az embereknek – de egészen őszintén – fogalmuk sincs, mi a csudáról beszél. Az egyik szomszéd még egy percre abba is hagyta a munkát, és szemmel láthatóan erőlködött, hátha eszébe jut valami. De aztán csak a fejét rázta, és olyasmit mormogott, hogy mindez bizonyára már nagyon régen történt.

– Én sem emlékszem semmiféle vörös hajú asszonyra – mondta Beatrice, amikor Axl aznap éjszaka felhozta neki a témát. – Talán csak álmodtad magadnak, Axl, a te vágyaiddból kelt ki! Pedig itt van melletted a saját feleséged, akinek még a tiédnél is egyene-sebb a háta...

Ez valamikor előző ősszel történt. Egymás mellett feküdtek a szuroksötétben a gyepből rakott ágyon, és hallgatták, ahogy az eső veri a cellájuk falát.

– Az már igaz, hercegnőm – felelte Axl –, te aztán semmit nem öregszel, ahogy az évek telnek. De az az asszony nem álom volt. Te magad is emlékeznél rá, ha egy percet áldoznál arra, hogy visszaidézd! Még egy hónapja sincs, hogy itt állt az ajtónkban az a kedves lélek, aziránt érdeklődve, szükségünk van-e bármire, hozzon-e valamit. Biztosan emlékszel.

– De miért akart hozni nekünk bármit is? A rokonunk volt?

– Nem, nem hiszem, hercegnőm. Csak kedves volt. Biztosan emlékszel, gyakran állt meg a szobánk ajtajában, hogy megkérdezze, nem vagyunk-e éhesek vagy nem fázunk-e.

– Épp ezt kérdezem, Axl, hogy mi dolga volt neki velünk, miért tüntetett ki bennünket a figyelmével?

– Ugyanez izgat engem is már jó ideje, hercegnőm. Emlékszem, arra gondoltam, itt ez az asszony, akinek szemlátomást az a feladata, hogy a betegeket ellássa, és itt vagyunk mi ketten, akik ugyanolyan egészségesek vagyunk, mint a faluban mindenki más. Vajon valami járvány híre jár, és azért jött, hogy megvizsgáljon minket? De kiderült, hogy nincs semmiféle járvány, hogy ez az asszony egyszerűen csak jó hozzánk. Most, hogy beszélgetünk róla, egyre több apróságra emlékszem: például hogy egyszer, ahogy ott állt, azt mondta, ne bánjuk, ha a gyerekek csúfolnak minket. Így volt. Aztán soha többé nem láttuk.

– Hát miféle vörös hajú asszonyt álmodtál te magadnak, Axl, olyat, aki még bolond is, hogy így feliz-

gassa magát a kölykök buta játécai miatt? – kérdezte Beatrice.

– Pontosan ugyanezt gondoltam magam is akkor, hercegnőm. Hisz nem akarnak bántani minket azok a gyerekek, csak unatkoznak, és próbálják elfoglalni magukat, amikor odakint mogorva az idő. Meg is mondtam neki, hogy mi egy fikarcnyit se törődünk ezzel, de ő egyre ugyanazt ismételte nagy kedvesen. Most eszembe jutott, azt is mondta, mennyire sajnálja, hogy éjszakára gyertyavilág nélkül maradunk.

– No, ha az a teremtés sajnált minket, hogy nincs gyertyánk, hát abban legalább igaza volt! – mondta Beatrice. – Micsoda sértés, eltiltani minket a gyertyától, főleg most, hogy ilyen sötétek az éjszakák! Pedig a mi kezünk is éppolyan biztos, mint mindenki másé! És akik a sok almabortól már nem is látnak? Vagy amelyik cellában vadul futkározó gyerekek is laknak? Azok a famíliák persze vígan égethetik a gyertyájukat! Ráadásul az a gyertya miénk volt, a sajátunk! Én meg merészthetem a szemem, és alig látom a körvonalaidat, Axl, pedig itt ülsz mellettem!

– Nem szánták ezt sértésnek, hercegnőm. Ez csak a dolgok rendes menete, semmi több. Mindig így szokták csinálni.

– Pedig tudd meg, nem csak a te álomasszonyod furcsállja, hogy elvették tőlünk a gyertyát! Tegnap, vagy lehet, tegnapelőtt, lent voltam a folyónál, és ahogy elmegyek az asszonyok mellett, mikor már azt

hitték, hogy hallótávolon kívül kerültem, hallom ám, hogy arról beszélnek, micsoda szégyen, hogy egy ilyen becsületes párnak, mint mi, a sötétben kelljen ücsörögnie minden áldott este. Látod, nem a te álomasszonyod az egyetlen, aki gondolkodik itt!

– Mondom, hercegnőm, nem álomasszony volt az. Mindenki ismerte, mindenkinek volt hozzá egy szava, mind jó véleménnyel voltak felőle még egy hónappal ezelőtt is. Hát hogy létezik, hogy mindenki ilyen hamar elfelejtette még azt is, hogy egyáltalán a világon volt – még te is!?

Ahogy a tavaszi hajnalban Axl felidézte ezt a beszélgetést, közel volt hozzá, hogy belássa, ő tévedett a vörös hajú asszonyt illetően. Végére is, a kora már megengedné, hogy egyszer-egyszer összezavarodjon. Azonban épp ez a vörös hajú asszony volt a nagyon kevés állandó elemek egyike, amelyek minduntalan visszatértek töredezett emlékeiben. Axl elkeseredetten vette tudomásul, hogy e pillanatban még nem tud több ilyen esetet részleteiben felidézni, pedig szép számban akadtak, ebben biztos volt.

Ott volt például a Marta esete. Ez a kilenc-tíz év körüli lányka faluszerte arról volt híres, hogy nem ismer félelmet: nem törték le kalandvágját a hajmeresztő történetek, mi minden szörnyűség eshet meg az eltekerdő gyermekekkel. Aztán egy este, alig egy órával a sötétedés előtt körbefutott a faluban a hír, hogy Marta eltűnt. A köd épp leszállt – ez volt az az óra, amikor az első farkasüvöltés felhangzik a hegy-

tető felől. A riasztó hírre mindenki félbehagyta, amivel épp foglalatostkodott, és hamarosan itt is, ott is felhangzott a Marta neve, ahogy szólongatták, és a léptek dobbanása, ahogy futottak folyosóról folyosóra, belestek minden cellába, még a raktározóvermekbe és a deszkapallók alatti üregekbe is, szerte a barlangfaluban mindenütt, ahová csak beférhet egy bújócskát játszó gyermek. És akkor, a riadalom kellős közepén megjelent két juhász, akik épp akkor érkeztek vissza a hegyekből. Egyenest a Nagyterembe siettek, hogy a központi tűznél melegítsék fel elgémberedett tagjaikat. Amint ott ücsörögtek, egyikük mesélni kezdett. Előző napi élményüket idézte fel: észrevették, hogy egy ökörszemsas körözni kezdett a fejük fölött. Lesték, ahogy az égen kört körre tesz a csodálatos madár: az első kört, a másodikat, a harmadikat... Volt idejük alaposan megfigyelni, mondták, és váltig állították, hogy nem tévednek, igenis ökörszemsas volt.

A nagy újság gyorsan terjedt a barlangfaluban. Hamarosan a nép apraja-nagyja odagyűlt a tűz köré, hogy hallhassa a juhászok meséjét. Még Axl is oda-sietett, mert az ökörszemsas felbukkanása ezen a vidéken valóban szenzációnak számított. Ezeknek a misztikus madaraknak több varázslatos képességet tulajdonítottak, nem utolsósorban azt, hogy elriasztják a farkasokat. Az a monda járta, hogy a mágikus erejű ragadozó madárnak köszönhetően egyes tájakról a toportyánférgék az utolsó darabig eltakarodtak.



A tűz köré gyűlt tömeg először mohó kíváncsisággal faggatta a két juhászt, újra és újra részletesen elmondatta velük az egész esetet. Aztán valahogy felütötte fejét a bizalmatlanság. Valaki rámutatott, hogy korábban több hasonló történetet hallottak, amelyek egytől egyig megalapozatlannak bizonyultak. Valaki más meg azt állította, hogy ugyanez a két juhász már tavaly tavasszal is ezzel a mesével állt elő, amit azóta sem követett a csodás madár újabb észlelése. A juhászok dühösen tagadták, hogy hasonló történettel korábban is előhozakodtak volna, és a közösség hamarosan kettészakadt a juhászokat pártolókra és az őket támadókra. Az utóbbiak egyre hangosabban követelték, hogy a két juhász emlékezzék csak vissza az állítólagos tavalyi ökörszemsas-esetre, ne tagadja, hogy egyszer már föltálaták ugyanezt a mesét!

A lángok körül mind tüzesebb lett a veszekedés, és Axlon hirtelen átfutott az a jól ismert, szinte a szégyenérzethez hasonlító kínos érzés, hogy itt valami nagyon nincs rendjén. Kiszakította magát a pörlekedő tömegeből, és a barlang száján kibújt a szabadba. A talaj mentén lebegő vastag ködből felbámult a sötétedő égboltra, és lám, egy idő múlva kezdtek összeállni fejében az iménti töredékek, az eltűnt Martáról, a veszélyről, ahogy alig egy órája még mindenki a lánykát kereste. De a visszaidézett részletek mindjobban összekuszálódtak, hasonlóan ahhoz, ahogy az álom is egyre zavarosabb lesz alig pár perccel az ébredés után. Axl csak a tudata legerősebb parancsára volt

képes továbbra is a kis Martára koncentrálni, pusztán csak észben tartani őt, míg mögötte szakadatlan ömlöttek a hangok, még mindig az ökörszemsas felbukkanásának kétségbe vonható hírét vitatva.

És akkor, ahogy ott ácsorgott, egyszerre meghalotta a dudorászó kislányhangot, majd a köd sűrű tejéből kilépett elébe a kis Marta.

– Furcsa gyermek vagy te – mondta neki Axl, ahogy a lányka feléje szökdécselt. – Nem félsz a sötétben? A farkasoktól sem? Az ogréktól sem?

– Ó, dehogynem, uram, mindegyiktől félek – felelte a kis Marta mosolyogva. – Csak tudom, hogyan kell előlük elrejtőzni. Remélem, a szüleim nem kerestek. Most egész múlt héten elrejtőzve kellett maradnom.

– Hogy nem kerestek-e? Hát persze hogy kerestek! Sőt az egész falu utánad kutatott! Figyelj csak! Hallod ezt a felbolydulást odabent? Ez mind-mind miattad van, gyermekem!

Marta felnevetett.

– Ugyan, uram, hagyja már el! – mondta Axlnak. – Pontosan tudom, hogy senkinek sem hiányoztam. És tisztán hallom, hogy ezek ott bent nem miattam kiabálnak egymással.

Amint Marta ezt kimondta, már Axlnak sem volt kétsége, hogy a kislánynak igaza van: a kiszűrődő szavak egyáltalán nem Martáról szóltak, nem miatta, hanem egész más ügyben veszekedtek odabent. Ahogy Axl a bejárathoz közelebb hajolva hallgató-

zott, vajon miről folyik most a szó, az emelt hangú vitából egy-két fordulatot elkapva máris tudta, hogy még mindig a juhászok meg az ökörszemsas a téma. Tétovázott, mondanía kellene-e valamit Martának, de a kislány hirtelen behussant mellette, és eltűnt a barlang gyomrában.

Axl is bement a lányka nyomában, és már előre elképzelte, hogy Marta visszatérte milyen nagy megkönnyebbülést, mekkora örömet vált majd ki a közösségben. Igazság szerint még az is megfordult a fejében, hogy ha Marta és ő együtt bukkannak fel, akkor valamennyi órá is testálódik a dicsőségből, hogy a gyermek épségben visszatért, mintha érdeme volna benne. Beléptek a Nagyterembe, ám a falu népe, nyakig merülve a nagy vitába, szinte észre se vette őket. Csak néhányan néztek fel a közeledtükre, köztük Marta anyja, aki persze azonnal kivált a tömegeből, és feléjük sietve már messziről szidta a kislányt:

– Hát itt vagy, te leány, megkerültél végre? Hát még hányszor kell elmondjam, hogy ne csavarogj el így! – ezzel vissza is fordult a tűz mellett kiabálókhoz, hogy ismét az ottani vitának szentelje teljes figyelmét.

Marta rávigyorgott Axlra, mintha csak azt mondaná: „Na, ugye megmondtam? Most már maga is láthatja!” – aztán elnyelte a sötét folyosó, ment megkeresni a többi gyereket.